

Tomu již dávno, co Vašíček, syn Michalcův, a jeho sestra Madlenka viděli a potkali svatého Mikuláše. Viděli, potkali a také s ním mluvili.

Stalo se v osamělé myslivně mezi lesy na výšinách, které se vypínají širými hřbety na půlnoc od hradu Karlštejna. To zrovna byl ten slavný hrad dostavěn, a kaple jeho, na div krásné, vysvěceny za veliké slávy u přítomnosti samého krále Karla na jaře roku 1357.

Téhož roku, právě v den sv. Mikuláše, odešel Michalec, jeden z myslivců králových lesů, v okolí hradu Karlštejna na hon. Hned ráno se vypravil, s tesákem u boku a s kuší přes rameno. Přes plece mu visela lovecká brašna i chlupatý toulec z jezevčí kože, s víčkem, plný šípů. Do ruky vzal mocný oštěp blysknavého, ostrého hrotu. Průvodcem mu byl jeho oblíbený pes, jenž se Vítr jmenoval.

V osamělé, roubené myslivně zůstala Michalcova žena a jeho dvě děti, Vašíček a Madlenka. Bylo zima; přes noc napadlo sněhu hodně vysoko. Tmavý les kolem plný závějí zbělal, zbělaly doškové střechy na stavení, na chlívě i na stodůlce. Vysoké, bělostné čepice stály na kolech plotu z trámů roubeného, jenž hradil nádvoří; také stříška silných vrat do nádvoří zmizela pod sněhem. I vycpanou vlčí hlavu,

hodně již vyschlou, přibitou pod stříškou nad vraty, poprášil sníh do běla.

Všude ticho a mrtvo. Sotva že vrána někde kolem přeletěla. Michalcovým dětem však nebylo smutno. Žily tu od narození, zvykly té samoty, líbilo se jim tu mezi širými lesy. Vašíkovi šlo na devátý, sestře jeho na osmý rok.

Dopoledne jim pěkně uteklo. Pobíhali venku, smáli se Mraku, většímu již štěněti, jež vyrazilo ze světnice a lítalo po nádvoří jako zběsilé, pak se ve sněhu válelo a zase vyskočilo, otřáslo se a frkalo. Vašíček s Madlenkou chytali se nízkých haluzí přes plot visících, strásali s nich na sebe sníh, navalovali sněhovou kouli.

Matka je zavolala, aby již šli, že je zima. Přiběhli s ručkama jako rak červenýma, tváře jim však jen kvetly a oči se leskly. Dívali se, jak matka krájí očištěnou řepu a dává ji do hrnce, chystajíc ji k obědu. Pak zalezli do koutka u lože s prkennou stříškou na čtyřech sloupcích a začali si povídati a šuškat. A zase o svatém Mikuláši. Již na dvoře o něm mluvili, již včerejšího dne a dřív se na něj těšili.

A teď když matka řepu krájela, znova jim připomněla, že je dnes sv. Mikuláše, že dnes večer bude choditi a nadělovati.

Tenkráte si děti nedávaly talíře za okna, nevěšely si punčochy k oknu, nýbrž podle tehdejšího zvyku stavěly si střevice na večer pod stůl, aby do nich svatý biskup vložil dary.

Vašík v tom zákoutí Madleně vykládal, že si dá pod stůl své nové dřeváky, ona aby si své také dala. A hned je vytáhl z pod postele, své i sestřiny. Měřili je, do kterých se víc vejde, stavěli je vedle sebe, přehlíželi si je.

Dřeváčky byly věru vzhledné, pěkné, s kusem kozlečí kozičky nad nártem, aby netlačily. Děti je přinesly matce ukázat a chtěly je hned už dát pod stůl. Matka však je poučila, že ještě ne, že až k večeru.

Na chvíli poslechly; ale když bylo po obědě, když matka sklidila se stolu a oplakovala nádobí hliněné i dřevěné okřínky, Vašík už nevydržel. První zanesl své dřeváčky pod stůl, pak Madla. Pak zasedli k nim na trnož, dívali se na ně a zase si povídali o sv. Mikuláši, kudy asi přijde, a kdy, jak asi vypadá, co nadělí, a nemohli se dočkati večera. Jako dvě myšky se tu skrčili pod dubovým stolem skřížených trnožů. Matka uklidivši nádobí, přikládala zase polénka na krb. Kamen neměli. Plameny na zčernalém krbu, jenž se od sazí jen svítil, šlehaly a rudě plápolaly. Hřály a svítily. Bylo toho třeba, neboť světnice neměla světla nazbyt. Vznášel se nad ní tmavý strop z mohutných trámů a prken, všechn učouzený; oken bylo málo, a těmi neproudilo plné, jasné světlo, protože neměla žádného skla, tenkrát tak vzácného. V oknech byla měchuřina napjata, a tou světlo jen mdle prosvítalo.

Nad to padl stín do jizby, to od chumelenice, jež se náhle strhla.

V tu chvíli děti vyskočily od stolu a běžely k lavici

poblíže krbu. Zahlédly, že matka přinesla z komory pytlík plný peří. Věděly, že bude dráti, a tu jim skoro pokaždé něco povídala, vypravovala pohádku nějakou nebo divný příběh nějaký. Sotva že myslivcová přitáhla stůl blíž ke krbu a zasednuvši vybrala hrst peří, už děti s lavice žadonily:

„Povídej nám, povídej!“

„Co bych vám povídala,“ řekla matka a usmála se.

„O svatém Mikuláši!“ zvolal Vašík, jenž na jiného nemyslíl.

„Co bych vám o něm vypravovala. Už jsem vám o něm řekla, a dnes přijde snad k nám.“ Vašík se radostí i posvátnou hrůzou otřásl, Madle se zajiskřilo v očích.

„Ale víte co, děti, vzpomínám si,“ pravila myslivcová, „jak je dnes v Praze, jak tam dnes slaví svatého Mikuláše. Viděla jsem to, když jsem tam před lety byla.“

„Povídej!“

„Maminko, povídej!“ volaly děti a obě se šoupaly hbitě po lavici blíž k matce. Madla klečíc nachýlila se přes stůl, opřela bradičku do dlaní, a Vašík stočiv se pohodlně na lavici, v dychtivém očekávání hleděl na matku. Tmavé oči se mu rozšířily a sotva zamrkal. Když myslivcová dávajíc hromádku sedraného peří pod hrnec, aby dechem a za řeči neuletovalo, hned nezačínala, Vašík povzdechl a dychtivě, skoro šeptem vybízel:

„Tak maminko, povídej.“

II.

Oheň na krbu hořel plamenitě, a zardělá jeho zář třásla se po stěnách až pod tmavý strop a padala na děti i na myslivcovou, jež začala vypravovati:

„A to je teď, milé děti, deset, co říkám, ne deset, ale třináct let. To jsem ještě nebyla s tatínkem, a vy jste ještě nebyly na světě. Také tady v myslivně jsem neostávala. To jsem byla ve službách staré paní Běškovcové z Běškovic, na Valdece hradě. Její manžel se Protivec jmenoval, a on i ta jeho manželka byli tuze hodní a milostiví. Měli dceru Adličku, a ta slečna Adlička provdala se za mocného pána. S tím žila skoro ustavičně v Praze, protože ten její pán byl u dvora králova nějakým vznešeným dvořanem. Tenkrát ještě, milé děti, nepanoval nynější císař Karel, ale otec jeho, král Jan, a u toho byl ten Beškovcův zeť dvořanem. A tak tedy ta stará paní Beškovcová jednou ráno, když jsem jí přinesla mléko k snídání, povídá mně: „Milá Katuše, půjdeš do světa.“

Já se lekla, ale stará paní se smála a řekla: „Jen se neboj. Pojedeme do Prahy.“ Ach, milé děti, to jsem se zaradovala! Vždycky jsem tolik slýchala o Praze a vždycky jsem si přála, kdybych se tam mohla podívat. A tak jsem se té cesty ani dočkati nemohla, obzvláště když jsem slyšela, že tam bude veliká slavnost u dvora králova. Ale dočkala jsem se. Za týden, co mi to stará paní Běškovcová řekla, vypravili jsme se na cestu.“

„Je to daleko?“ ptal se Vašíček.

„A dost daleko, dva dni jsme tam jeli, dobře se pamatuju.“

„A nebála jsi se?“ ptala se tiše Madlenka.

„Nebála, holoubku. My s paní jsme jely v komorním voze,*⁾ já a ještě jakás Elška, také dívka panina, a s námi jel pan Běškovec, ten na koni, a kolik chlapů na koních, a všichni byli dobře ozbrojeni. Ale s cestou bylo zle. Oh, tuze zle!

Ta byla bídná, a před tím dlouho přelo, bylo na podzim už drahně po Všech svatých. Všude jedno bahno, a vůz kolikrát uvázl, že ho nemohli z bláta ani vytrhnouti. A měli jsme čtyři koně ve voze zapřažené. No, ale s pomocí boží dostali jsme se do Prahy. A hned jsem na všechnu svízel té cesty zapomněla.

Ach, milé děti, to jsem oči otvírala, to jsem se divila, jaké to krásné a veliké město. Veliké, veliké.“

„Jako Beroun?“ ptal se Vašík, jenž jednou jen byl z myslivny, a to v Berouně.

„Ó, dítě zlaté, kolik Berounů by se vešlo do Prahy —“

„A mají tam pěkné domy?“

„Nu, všelijaké. Mnoho dřevěných, jak u nás, s doškovými střechami, těch tam je dost, pravda, ale také hodně mnoho větších a kamenných, celých kamenných s cihlovými, červenými střechami. A všeliké malování je na domích, venku na zdi, nade dveřmi, obra-

^{*)} Kočár, jenže bez per, dost těžký se stříškou na čtyřech sloupcích, se záslonami a poduškami.

zy svatých, nebo divná znamení a zvířata, aby věděli, jak kde říkají. A také sošky svatých mají ve výklencích, a sklená okna mají ty domy, skoro všechny, a ne blány, sklená okna, víte-li, jako jste viděli v Berouně v kostele —“

„V jakém domě Tys ostávala?“ ptal se Vašík.

„A pane, v kamenném. U jelena tam říkali, měliť na tom domě jelena namalovaného. A nebydleli jsme takhle dole, při zemi jako my teď, ale po dřevěných schodech jsme museli nahoru do své komory. A nejprve na mazhauz —“

„Co je to?“ ptala se Madlenka.

„Taková velká jizba, síň, pro všechny. Tam se schází celá rodina, jedí tam společně; ale z toho mazhauzu jdou kolikeré dveře do komor. My s tou Elškou jsme také jednu měly.“

„A lesa tam není?“ ptal se Vašík.

„A to ne, v městě není lesa, milý hochu. Ale velká řeka teče městem a za tou je vrch, říkají mu Petřín, a na tom se černá hodný les.“

Matka vstala a přiložila na oheň. Když opět usedla pokračovala:

„A co lidstva vám je v Praze! A tenkrát ho bylo ještě víc, neboť se sjelo pánů a vladyk a zemanů a jejich služebnictva a jiných lidí z celého našeho království, a odjinud, až z cizích zemí, až z francké země. To k té slavnosti. To světili nynějšího arcibiskupa, je z pánů z Pardubic, slavného rodu, však bývá s císařem na Karlštejně. Toho poprvé v arcibiskupské

roucho oblékali. A když bylo po té slavnosti v kostele, nastala hned druhá.

To zakládali nový kostel, sv. Víta. Však jsem vám o něm povídala. Ještě není dostavěn, ještě ho stavějí. Tenkrát právě začali a začátek ten světili. To udělali velikou jámu v základech a do té uchystali první veliký kámen, pěkně otesaný. Viděla jsem jej a všechno, nebo jsem se tam dostala s paní Běškovcovou. A do té jámy vstoupil starý král, toho tam vedli, protože byl slepý, oba synové ho vedli, Karel, nynější císař, a druhý Jan, a s nimi také arcibiskup tam sestoupil. A tam na ten kámen uhodili, arcibiskup jej požehnal, pomodlil se, a všechno kolem zpívalo: „Tě, Bože, chválíme“, a zvony zvonily.

Ach, to byla krása, milé děti, — král náš starý a jeho synové v takových krásných rouchách drahou kožesinou lemovaných, a plášť arcibiskupův zlatem se třpytil na slunci, a toho panstva kolem a zemanů z celého království a z Moravy a Slezska! — A odjinud ještě, ani všech jmen nevím — Tomu je třináct let — a ten kostel ještě není dostavěn, ještě ho stavějí. Ale bude veliký a nejkrásnější ze všech v celé zemi —“

„A ten svatý Mikuláš, maminko,“ ozval se Vašík, jenž se již nemohl dočkati.

„Hned, milý hošku, hned ti povím, jak ho v Praze slaví. — Po té slavnosti jsme se ještě se starou paní Běškovcovou v Praze omeškaly dobré čtyři neděle, až již mrazy uhodily a sněhu napadalo.

Stará paní zůstala v Praze pro potěchu své dcery,

paní Adličky, neboť ta se v ten čas velmi zarmoutila. Její muž odjel do vojny. To starý král nebožtík se právě vypravil do pole a s ním jeho syn, nynější císař a mnoho panstva. Ah, to's měl, Vašíku, viděti, to bylo rytířů a koní, krásně sedlaných, a žoldnéřů v helmicích na hlavě, se štíty na rukou, co kuší a oštěpů — inu, celý les. Táhli někam až k moři proti pohánům.*) A paní Adličky muž také.

A když odtáhli, bylo v domě ticho, až smutno. Až nedlouho po tom řekla mi Elška: „Zítřejší je sv. Mikuláše. To něco uvidíš.“ A také jsem uviděla. Už od rána jsem neměla stání a pořád jsem vyhlížela. Až pak odpoledne jsem uviděla, bylo jako dnes pod mrakem, v noci napadalo sněhu. Střechy se bělaly i ulice. Stály jsme s Elškou dole u dveří; v tom se ozvaly píšťaly a bubny, ale kus dál, a chlápci kolem letěli a křičí: „Už jdou s biskupem!“

Chtěly jsme za nimi, ale sousedka povídala, ať jen počkáme, že sem také přijdou. Ach, to vám byl hřmot! Z druhé ulice vevalil se do naší ulice zástup: Napřed šli trubači, ti měli točenky na hlavách a strakaté, pruhované nohavice, a troubili, až měli tváře do ruda, a od těch trub jim červené rouchy vlály. A s těmi trubači kráčeli pišťci, a ti pískali a byli podobně oblečení.

Za pišťci a trubači šlo několik žoldnéřů, měli helmice a oštěpy a přilepené vousy, byl to samý mladý lid ze škol, a za těmi židé ve špičatých kloboucích,

*) Proti Litvanům.

a na pláštích měli žlutá kola – a ti – byli také přestrojení; pro smích tak brebentili, a dlouhé přilepené brady měli.

Za nimi vedl jakýs žoldněř medvěda –“

„Živého?“ zeptaly se rychle obě děti najednou.

„A ne, člověk byl v medvědí kůži, ale hrozně vám mručel, na zadní se stavěl, i ve sněhu se válel.“

Děti se daly do smíchu.

„Za medvědem,“ pokračovala matka, „jeli čtyři rytíři na koních. Měli krásné brnění a péra na helmích, a rudé pláště se zlatým vyšíváním. A za těmi biskup sv. Mikuláš.“

„Také na koni?“

„Jel na voze. Ten vůz byl rouchami pokryt, a spřežení bílých koní jej táhlo. Na voze na vysokém sedadle zastřeném seděl sv. Mikuláš dlouhé, bílé brady, s berlou v ruce. Ta se mu leskla a třpytila, i plášť. Kolem něho na voze seděli i stáli andělé, v bílých sukních, s bílými křídly a zpívali pobožnou píseň, a krásně. Milo bylo poslechnouti.“

Matka se odmlčela, a usmívajíc se pohledla na děti. Madlence se rděly tvářičky, Vašík měl oči zrovna vyjevené. Když matka utichla, probíral se a řekl:

„A co dělali?“

„A to ještě nebyl konec průvodu. Za vozem šel čert, a ten vedl černého, bradatého kozla.“

Vašík vyskočil, a Madlenka se bezděky ohledla plaše, ustrašeně za sebe.

„Ten čert, maminko –“ zeptala se nejistě.

Myslivcová se usmála a řekla:

„I to nebyl opravdový čert, to byl také jen přestrojený žák.“*)

„A což ten svatý Mikuláš,“ ozval se Vašík, „co naděloval?“

„Ó, milý zlatý, ten hubeně naděloval. U našeho domu slezl s vozu, andělé s ním a pěkně k nám do domu; nesl metly pentličkami ozdobené, ty rozdával a nic jiného a ještě sám bral.“

„A kdo mu co dával?“

„Lidé v domě, každý něco a nejvíc peníze.“

„A ty on zas někde pak rozdával,“ hádal Vašík.

„Ó ne, ty si nechal a všechno si nechával, co po městě dostal, pro sebe a pro své komonstvo a rytíře, pro ty židy, pro medvěda i pro čerta. Ti všichni byli chudí žáci a v tom přestrojení jen tak, koledou, chodili, aby brali dary, všude kde se zastavili a zazpívali, nebo do kterého domu toho biskupa uvedli. A pak se o všechno rozdělili.“

„Co Tys jim dala?“ zeptala se Madlenka.

„Já, holečku, nic; jak mne začali z žertu metlou flákat, utekla jsem nahoru na komoru a odtud jsem se pak na ně dívala, jak opět ulicí táhli dál. Viděla jsem, jak ten biskup zase na vůz sedl, andělé také, jak se medvěd zase ve sněhu válel. A zase troubili a pištcí pískali, a ten kozel najednou začal mečeti —“

„Ten byl také přestrojený?“ zeptala se Madla, a Vašík se dal do smíchu.

*) Klerik, student.

„A ne,“ vysvětlila matka, „to byl opravdivý kozel, celý černý, ten mečel a škubal sebou, že ho měl čert co držeti. — Veselé to bylo, a pěkná na to podívaná.“

„A ještě tak v Praze dělají?“ ptal se Vašík.

„Takový průvod? Dělají a jinde po městech také. To je dnes všude hlučno. V Berouně také. Tam jsem to jednou také viděla, ale tam to nebylo tak slavné jako v Praze. — Však jsem pak na Prahu dost vzpomínala, když jsme se se starou paní Běškovcovou vrátily na Valdek. — A dost jsem si v Praze pobyla, až přes vánoce.“

„A což ti, víš, maminko, to vojsko, ten slepý král?“ ptal se Vašík.

„Ti se všichni vrátili na jaře, ale mnoho prý tam mezi těmi pohany nepořídili; měli ukrutné necesty, nejprve mnoho sněhu, a pak veliká bláta a samé bahno všude —“

Vašík se na okamžik zamyslel, hledě před sebe, až najednou zvolal :

„A já bych nechtěl dnes býti v Praze!“

„A proč?“ ptala se matka.

„Protože tam svatý Mikuláš nic nenaděluje. Co pak, hm, když mu ještě dávají!“

„A ne, Vašíčku. V Praze také naděluje. Také tam obchází sv. Mikuláš, ten pravý, ale ne s komonstvem, nýbrž sám, v soumraku i v noci. Tiše přichází a naděluje hodným dětem —“

„Ale k nám také přijde!“ zvolal chlapec a sestřička jeho s ním :

„A už brzo!“ A zatleskala ručkama.

„Musíte se pěkně modlit,“ řekla myslivcova. „Svatý Mikuláš přijde; jen jestliže mu sníh nezavěje cestu. Slyšíte?“

Hlomoz větru a šum lesa zalehl do tiché světnice. Plameny na krbu zašlehly výše. Děti se zarazily a neozvaly se ani, když matka řekla, že budou míti dnes páni těžký hon, když je taková chumelenice, to že tatínek se hodně nabrodí sněhem a teprve pozdě že se asi navrátí.

Vstala, dala sedrané peří pod hrnec, pak rozžehla kousek lojové svíčky, dala jej do svítilny a vyšla ven na stáj pro seno dát kravám.

III.

Vašík s Madlenkou krčili se na lavici u stolu chvíli jako pěny. Pak slezl nejprve Vašík, za ním Madla. Vyšli ven na síň, otevřeli dvěře a dívali se ven. Chumelilo se hodně. Vítr už nehučel, ale sníh padal a padal tiše, rovně, ustavičně.

A v tom byla Vašíčkova starost. Zapomněl na medvěda, na čerta s kozlem, na rytíře i biskupa na voze, i na vojsko, na koně krásně sedlané, o čemž všem jim právě matka byla vyprávěla.

Něco jiného mu uvázlo v mysli z její řeči. Těšil se tolik na sv. Mikuláše, čekal ho najisto, a maminka řekla, že přijde, ano, jen jestliže mu sníh cesty nezavěje. A sněhu již hodně napadlo, dvoreček byl bílý,

plot i kolem les, a cestu k vratům sotva viděti. A sníh ještě padal, pořád padal.

Vašík pověděl sestře, co si myslel, čeho se obával, že sníh zavěje cestu a že Mikuláš nebude moci k nim.

„Tak mu cestičku prometeme,“ řekla malá čipera a podívala se na bratra, co řekne. Tomu se oči jen zasvítily a hned chutě zvolal:

„Tak pojď, půjdeme.“

A hned sháněli koště. Našli je ve světnici v koutě u krbu. Vašík dal na hlavu beraničku, Madla čepec s kožešinkou, vzali koště a vlekli je ven, na síň; když stanuli na dvorečku, řekl Vašík:

„Co pak tady, tady on projde, ale ke vratům by třeba nemohl.“

„Tak pojď,“ řekla Madlena ochotně. Vrata byla zamčena, vrátka však vedle ne. Měli nařízeno, aby sami ven nevycházel. Ale teď na to zapomněli. Touha upravit svatému Mikuláši cestu vedla je ven. Matka tou dobou meškajíc na stáji, neviděla jich. Když vrátky proklouzli, chtěli se hned dáti do díla. Ale bezděky se zastavili a rozhlédli se před se a lesem, na jehož takřka pokraji stanuli.

Cesta, jež vedla k vratům mezi vysokými stromy, bělala se padlým sněhem. Ani šlépěje na ní nebylo. A kolem nikde. Za to všude dost sněhu, na větvích, na kmenech šedých mechem, i na křovinách. A před vraty, jejichž vlčí hlava nahoře byla sněhem hodně posypána, ležela již závěj.

Do té se hned dali. Nejprve Vašík. Metl, metl, ohá-

něl se koštětem, až sníh se jen prášil v pravo v levo, až mladý metař, na nějž koště bylo velké, zčervenal, až pak udýchán na chvílku přestal. A tu se Madlenka chopila koštěte. Ale té, chuděrce, se vedlo ještě hůř. Nemohla koště ovládnouti. Sem tam jí házela, sama však na sebe naházela nejvíc sněhu. A ještě dřív se unavila nežli bratr.

Jak koště pustila, dal se zase do práce. Metl, metl, závěj prohodil, kus cesty umetl. Sníh pořád ještě padal, ne však tak hustě, a vítr se utišil. Les stál před nimi a kolem jako zakletý. Tměl se do hloubi, než i tu na volnějším místě u vrat počaly se stíny ukládati. Zimní den shasínal, soumrak se plížil.

Vašík metl jako pravý hrdina, Madlenka nad ním stála, skrývajíc ručky od chladu zarudlé do rukávů. Pojednou však sebou trhla a tlumeně zvolala :

„Poslouchej!“

Vašík ustál, vzpřímil se, naslouchal. Ticho, hluboké ticho; ale pojednou ozval se z daleka, odněkud z hlubin lesa hlas rohu. Zavzněl a zanikl a v mrtvém tichu :

„To jsou lovci,“ řekl Vašík klidně.

„Třeba tatínek,“ mínila Madlena.

„O ne, to není jeho trubka, ani si ji nevzal.“

A začal zase mésti. Za chvílku však už sám opět ustal. Rychle se vztyčil a podíval se na svou sestru.

„Slyšela's?“ zeptal se.

„Slyšela,“ řekla udiveně, skoro bázně.

Naslouchali zase oba. To nebylo na roh troubení

— ale jiný, lahodnější hlas, jakého myslivcovy děti ještě neslyšely. Jakoby zvonky zvonily kolikerymi hlasy; a všechny zněly čistě, ne však z daleka. Pak blíže, jasněji, zvučněji, a zase dál, dál, tišeji a tišeji, až vyzněly, umlkly.

I bylo zas ticho v lese a kolem všude.

„Co to bylo?“ ptala se Madlenka.

„To snad svatý Mikuláš,“ řekl Vašík, jenž hleděl zamyšleně před se a jenž neměl jiného na mysli, nežli toho svatého biskupa.

Jak to řekl, pojala Madlenku bázeň.

„Pojď domů!“ vybízela.

„Počkej, ještě kousek, ještě až tamhle —“ Vašík nedomluvil. Div mu koště nevypadlo z ruky.

Před nimi na cestě vynořila se mezi stromy mužská postava. Madlenka se chytila Vašíka za rukáv. Lekla se tak, že na útěk ani nepomyslí. Hned, jak tu postavu mezi stromy shlédla, pomyslí si, že to je svatý Mikuláš. A Vašík zrovna tak.

Díval se na něj rozšířeným zrakem, rozčilen. Svatý Mikuláš se blížil tiše, vážným krokem. Vašík pustil koště a padl na kolena. Madla vedle něho; tiskla se k bratrovi ještě více, ve strachu i v úžase, a jak sepsal ruce, začal říkati: „Otče náš, jenž jsi —“ modlí se s ním. Modlili se rychle, pohnutým hlasem. Nežli „Otče náš“ doříkali, stál „sv. Mikuláš“ před nimi.

Měl čepici s vysokým okolkem a červeným dýnkem, přes ramena dlouhý plášť zelené barvy; jak v ruce držel vysokou hůl s lesklým hrotem, bylo viděti, že

jest plášť podšit zvláštní, divnou kožešinou. Na čepici, na plášti i na vousech bělel se mu padlý sníh. Okamžik hleděl na děti vlídně, usmívavě.

„Co tu děláte, milé děti?“ ptal se přívětivě, tak že bázeň z Vašíka padala. A také žádné metly u něho neviděl.

„Meteme ti, svatý Mikuláši, cestu —“ odpověděl, ohroživ se.

„Komu?“

„Tobě —“

„Svatý Mikuláš“ okamžik hleděl na děti, pak jim sáhl na hlavu a řekl:

„Jste hodné, modlíte se. Vstaňte, milé děti, vstaňte.“

Poslechly.

„Máte-li také stěevíce přichystány?“

Madla jen kývla hlavou. Ostýchala se tak, že neodvážila se promluvit. Za to Vašík dost jadrně řekl:

„Máme dřeváky už pod stolem —“

„Svatý Mikuláš“ se usmál, kývl hlavou, pak řekl:

„Pojďte domů —“ a sám vykročiv, bral se cestou jakž takž umetenou ke vratům a vešel brankou do myslivny. Děti v úžase svém hned ani neposlechly. Byly jako u vidění. Udivené zraky upíraly chvíli ke brance. Nejprve se Vašík probral a vyzval sestru, aby šla. Zaslechly, jak se v myslivně Mrak rozštěkal; ale umkl hned.

Děti braly se zvolna ke brance, na koště zapomenuvše, a když k ní došly, nahlížely jí do nádvoří. Tam

bylo ticho; v oknech zardívala se již zář a svítila do šera. Stromy kolem stály tiše, nic se nehnulo, a ze stavení ani hlásku. V tajemné bázni hleděly děti na svůj rodný dům. Teď tam obchází svatý Mikuláš a naděluje. A co asi maminka, to ona se asi lekla. Kdyby ven vyšla, aby jí mohly říci! Ohlížely se po ní, šly ke chlévu, ale nenašly jí. Vešly na dvůr, pak až k domovním dveřím; Vašík chtěl počkati, že svatý Mikuláš půjde zase zpátky. Ale zvědavost ho ještě více táhla. Vkročily do síně. Tam nikdo. Stály, naslouchaly, pak vešly do světnice; oheň na krbu hořel, jako prve, neshledly tu však ani svatého Mikuláše ani matky. A tu se na novo lekly. Byl tu, šel sem, ale zmizel. A zdaliž také nadělil? Vašík skočil ke stolu a hbitě se shýbl po dřeváčkách. Sklamání! Byly lehké, prázdné. Ale jak je obrátil ke světlu, vykřikl úžasem a překvapením.

Něco se v nich v ohnivé záři zalesklo – zlatý plíšek, v každém peníz z ryzího zlata.

„Vidíš, Madlo, vidíš, podívej se taky!“ volal Vašík. Než dořekl, přinesla sestra své dřeváčky a v nich v každém našla také po zlatém penízi.

V tom venku, jakoby za stavením, ozvaly se zase ty lahodné zvonky stříbrných hlasů. Děti naslouchaly jako sny. Zvonilo ze šera, zvonilo, krásně, libozvučně, ale míň a míň; hlasy slábly, tratily se –

IV.

Myslívová vkročila do světnice. Jak jí děti shledly, hnaly se s křikem k ní a ukazovaly, držíce v každé ruce po zlaťáku, co jim svatý Mikuláš nadělil. Usmívala se, divila, naslouchala, jak jeden přes druhého jí rychle, vzrušeně a také dost na přeskačku vypravoval, že viděli svatého Mikuláše, že s nimi mluvil, že se modlili, co jim řekl, co jim nadělil, a co to je. — Jak živý takových peněz neviděly.

Venku se ozval štěkot. Poznaly Větrův hlas.

„Tatínek!“ vzkřikl Vašík a chtěl vyraziti ven, naproti, oznámit, co se stalo. Než v tom myslivec vcházel, zardělý od zimy, se sněhem na vysokých škorních.

„Nebyl tu císař?“ ptal se chvatně myslívová. „Byl na honě a měly pro něj přijeti saně; on k nim šel, na určené místo, ale minul je a nejspíš zabloudil. Purkrabí karlštejnský šel s ním, ale jak hledali saně, rozešli se —“

„Už je dobře —“ děla myslívová vesele, „císař hledaje saně, zabloudil k nám. — Přišel sem stezkou a byl tu svatým Mikulášem. Podívej se —“

Myslivec žasl, vida zlaťáky, a ptal se, kde je císař.

„Přišel sem z nenadání do jizby. Pověděl mi, jak mluvil s dětmi,“ vysvětlovala myslívová, „a sám jim nadělil, sám dal do dřeváček ty peníze. Byl takový hodný, vlídný, ale dlouho tu nebyl. Jak venku na cestě zaslechl zvonec, zvolal: ‚To jsou mé saně!‘ A žádal mne, abych ho k nim vyvedla. Vyvedla jsem

ho na sň a zadními dveřmi na cestu. Tam vsedl do saní a odjel. A děti nám pochválil,“ dodala radostně myslivcová.

Tak ovšem nemohly myslivcovy děti uvidět císaře Karla nádvořím se vracejícího a mohly si mysliti, jakož si prve myslely, že zmizel jako duch.

Myslivec se zaradoval z milosti svého pána i z jeho daru. Jen děti byly zaraženy. Domnívaly se, že viděly svatého Mikuláše. A on to nebyl — — Otec vida, jak se odmlčely, hladil jejich hlavy a usmívaje se, pravil:

„Buďte rády, děti, že jste našeho krále viděly a s ním mluvily. Císař Karel tenť v pravdě jako svatý Mikuláš nejen vám, ale všemu našemu království.“ To mluvě, hleděl na manželku. „Všecku naši zemi daří hojnými, štědrými dary. Ty peníze, Vašíku, Madlenko, necháte si na památku, a teď dřeváčky pod stůl! V noci přijde jistě svatý Mikuláš —“

Děti rády poslechly, a když po večeři se chystaly na lože, pomodlily se s matkou za svého dobrodince, českého krále Karla. —

Oheň na krbu zhasl, i louč, kterou u stolu svítily. Všecka myslivcova rodina usnula. Sníh venku tmou padal, a z lesa se ozvalo chvílemi táhlé zahučení.

Ale Vašík ho neslyšel. Spal tvrdě a měl pěkné sny o králi—sv. Mikuláši; za to Madlenka se jednou vytrhla ze spaní a nemohla hned usnouti. Nebála se, ale měla radost, když si vzpomněla na králův dar, a těšila se na ráno, budou-li dřeváčky plny, a nemohla se ani dočkati. Také se jí hlad ozval, protože večer

ze samé radosti málo jedla. Měla hlad, ale ještě více se těšila. A v tom těšení zas usnula.

Když se pak ráno probudila, když s Vašíkem, jak oči otevřely, sběhly ke stolu, zapomněla nadobro na hlad. Té radosti! Dřeváčky byly zarovnány červenými, krásnými jablky, křížalami, sušenými hruškami a švestkami a v dřeváčkách vrchovatě plno lískových oříšků. Nadělení bylo hojné; to se ještě líp ukázalo, když si myslivcovy děti všecko na stůl vyložily. A vedle ovoce zatřpytily se také zlatáky od „svatého Mikuláše“, milého krále, kterého viděly a s kterým mluvily.